

Denne brosjyren gir en oversikt over de forskjellige avsnittene innen forberedelse og behandling ved Stråleterapienheten.

Brosjyren vil også gi en kort orientering om vanlige bivirkninger av strålebehandling og noen tiltak for å forebygge og lindre disse.

PLANLEGGING AV STRÅLEBEHANDLING

All pasientbehandling er individuelt tilpasset og krever tverrfaglig samarbeid mellom stråleterapeuter, leger, medisinske fysikere, ingeniører og merkantilt ansatte.

Computertomograf (CT):

Det er viktig at man ligger på samme måte ved CT-undersøkelsen og ved hver behandling. For å sikre dette, benyttes ulike spesialputer avhengig av hvor på kroppen man skal behandles og det tegnes med tusj på huden og tatovertes gjerne små hjelpemerker.

Ved behandling mot hodet/ halsen lages det ofte en spesialtilpasset maske. Den hjelper pasienten med å ligge helt i ro samtidig som vi å unngå å måtte tegne i ansiktet.

Ved CT tas spesielle røntgenbilder av den delen av kroppen som skal strålebehandles. Disse CT-bildene benyttes til å lage et individuelt tilpasset behandlingsopplegg (doseplan).

Noen skal ha intravenøst røntgenkontrastmiddel (dvs. røntgenkontrastmiddel satt inn i en blodåre) ved CT-undersøkelsen.

Det er viktig å følge eventuelle anvisninger fra lege.

Nødvendig informasjon om tømning av urinblæren, vil bli sent ut til dem det er aktuelt for.

STRÅLEBEHANDLING:

Ved behandlingsstart vil det bli gitt informasjon om gjennomføring av strålebehandlingen, evt. forventede bivirkninger og råd for å forebygge og lindre disse. Man vil også få utlevert en timeliste over alle planlagte behandlinger.

Behandlingen tar ca. 10 -30 minutter hver gang. Mesteparten av denne tiden går med til å stille inn strålefeltene. Selve strålingen varer kun noen få minutter og er helt smertefri. Det er viktig at man ligger helt stille mens behandlingen pågår.

Antall behandlinger (fraksjoner) varierer avhengig av svulsttype, -størrelse og lokalisasjon. Behandlingene gis vanligvis en gang daglig, fra mandag til fredag.

Strålebehandlingsmaskin (Linac)

POLIKLINISKE KONTROLLER:

Ved poliklinisk strålebehandling (dvs. at man ikke er innlagt på sykehuset i behandlingstiden), skal man til kontroll hos lege og sykepleier.

Det kan være lurt å skrive ned spørsmål man ønsker å ta opp med legen / sykepleieren. Ernæringsspesialist konsulteres etter behov.

Man vil treffe stråleterapeuter ved hver behandling og kan også ta opp aktuelle spørsmål med dem.

PERSONLIG HYGIENE

Man kan dusje i strålebehandlingsperioden, men bør ikke bruke såpe på huden i strålefeltet. Er det allikevel ønskelig / nødvendig å benytte såpe, må denne være uparfymert som f.eks. Neutrogena eller Lactacyd (fås kjøpt på apotek).

Huden i strålefeltet bør ikke froteres, men klappes tørr.

Vær forsiktig med tegningene!

SOLING:

Man må unngå å sole **det bestrålte området** i den perioden man får strålebehandling. De to første årene etter strålebehandling, må området dekkes til eller smøres med solkrem med høy beskyttelsesfaktor (- faktor 30 eller høyere).

Man kan sole kroppen på de områdene som ikke får eller er strålebehandlet.

RØYKING:

Røyking vil gi mindre surstofftilførsel til svulsten og dette vil redusere effekten av strålebehandlingen. Det anbefales derfor at man slutter å røyke. Dersom dette ikke er mulig, bør man **ikke røyke to timer før og etter strålebehandling.**

BIVIRKNINGER:

All stråling er i større eller mindre grad forbundet med bivirkninger som varierer fra person til person. Bivirkningene er avhengig av hvor store stråledoser som gis, hvilket område på kroppen som bestråles og størrelsen på strålefeltene.

Dersom man har fått eller får cellegift i forbindelse med strålebehandlingen, vil man lettere kunne få strålereaksjoner i form av bivirkninger.

For å tåle behandlingen best mulig, er det viktig å få i seg nok næring og drikke.

VANLIGE GENERELLE BIVIRKNINGER:

Tretthet :

Man kan føle seg mer trett og slapp enn ellers og ha et økt søvnbehov, men kan leve som før og arbeide som vanlig dersom en er i form til det.

VANLIGE LOKALE BIVIRKNINGER:

Hvilke lokale bivirkninger som kan oppstå, avhenger av hvor på kroppen behandlingen gis.

Hudreaksjoner:

Strålereaksjoner i huden (likner solbrennhet) kan oppstå innenfor det området som får strålebehandling, men vanligvis ikke før etter ca. 2- 3 uker. For å lindre ubehag kan man smøre det bestrålte området **etter** behandling med f.eks. Apobase (blå). Omslag med fysiologisk saltvann kan også ha en lindrende virkning.

Man bør benytte tøy av naturfiber, som bomull og lin, og unngå parfymerte produkter innenfor området som får behandling.

Diaré:

Pasienter som får stråling mot mage-/ tarm regionen kan få diaré. Plagene oppstår oftest to til tre uker etter behandlingsstart. Ved diaré er det viktig at man drikker mye.

I tillegg til veiledning om kosthold (eventuelt med en ernæringsspesialist), kan også medisiner mot diaré forordnes av lege.

Kvalme/oppkast:

Kvalme kan oppstå ved stråling mot hjerne, hode-/ halsregionen og mage-/ tarmregionen.

Plagene må ofte behandles med kvalmedepende medisin som forordnes av lege.

Frisk luft og rikelig med drikke kan også redusere plagene.

Ved kvalme, kan det være lurt å spise små og hyppige måltider. Det kan også være aktuelt med veiledning av ernæringsspesialist.

Håravfall:

Hår i behandlingsfeltet vil ofte falle av etter to til tre uker. Om håret vokser ut igjen, er avhengig av hvor høy stråledose man får.

**NB! Er det noe du vil spørre om?
Ta kontakt med behandlingspersonalet!**

Dersom det oppstår problemer etter at behandlingen er avsluttet, skal primærlege kontaktes.

STRÅLEBEHANDLING

 ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

KREFTAVDELINGEN
STRÅLETERAPIENHETEN
TLF. 72825490